

CONVIVENZA

Atgnamain logic!

DA PIEDER CAMINADA

Enconuschais Vus Teplotaxl? Probablmain betg. Sche Vus n'enconuschais betg Teplotaxl, stuais Vus emprendre d'enconuschar el. Exnum!

Però avant che jau As raquint da Teplotaxl, stoss jau ma liberar d'insatge – e quai sco schurnalist, per il qual ils plets èn l'utensil il pli impurtant. Adina puspè ma vegni stritgà sut il nas che plets vegnian malduvrads per manipular. Dumbars percunter sajan precis ed incorruptibels. E perquai saja la matematica logica – uschia che mo quel che chapeschia la matematica possia era patratgar logicamain.

Ma lain turnar tar Teplotaxl che Vus n'enconuschais il pli probabel betg. Teplotaxl è l'erox dal cudesch «Der Zahlenteufel» dal scriptur tudestg Hans Magnus Enzensberger. Ses diavel da dumbars appara da notg a Robert che pate-scha da nauschs siemis ed al declera la matematica. Ma betg sco in magister da matematica fixà sin dril, mabain cun istorgias captivantas. Teplotaxl deliberescha Robert uschia da sia tema da dumbars.

Er en ils circuls che jau ma mov han blers tema dals dumbars – u almain (memia) grond respect. Perquai ch'els na chapeschan betg ils dumbars, als prendan els sco Sontga Scrittira e sa laschan stenschentar da lur pais. Dasperas n'èn ils dum-

bers gnanc in zichel megliers ch'ils plets. Ma perquai ch'ins ans ha chatschà en il chau ch'ils dumbars sajan precis ed incorruptibels, n'als mettain nus betg en dubi. Quai è nungiustifitgà.

In exempel: Avant insaquantas emnas ha il Grischun pretendì energicamain da la Confederaziun schlucadas en connex cun las mesiras cunter il coronavirus – malgrà dumbars d'infecziun creschents. In dals motivs: il chantun haja cumprovà cun sia strategia da tests innovativa ch'el possa controllar la pandemia da corona. Quai cumprovia era ch'il Grischun haja la segund meglra valur tar l'uschenumnada valur da reproducziun R («R-Wert»). Pauc pli tard ha il medem chantun pretendì da la Confederaziun che la basa da calculaziun da la valur da reproducziun R stoppia vegnir midada, perquai ch'ella saja memia inexacta. Pertge questa midada da tenuta? Perquai ch'il Grischun era crudà en la tabella da la valur da reproducziun R dal segund plaz sin il segund davos plaz e quai entaifer

pauc temp. (En il fratemp vesi puspè ora blier meglier.)

Per ch'i na vegnia qua betg tratg conclusiuns precipitadas: era jau na ma fid betg da la valur da reproducziun R. Primo reflectescha ella quai che concerna las infecziuns ina situaziun da pandemia d'avant 10 fin 13 dis. E secundo è ella suttemessa a fluctuaziuns statisticas pervi da retards d'annunzia e pervi da stimaziuns. Ma quai na vala betg mo, cura che la valur da reproducziun R è nau-scha, mabain era cura ch'ella è buna.

Etge emprendain nus da quai? Ins na po betg mo schonglar e manipular cun plets, mabain era cun dumbars. Jau na pretendess mai che jau chapeschia la matematica sunter la lectura dal «Zahlenteufel». Ma dapi lura ma tementan ils dumbars betg pli, perquai ch'els èn mo dumbars – precis sco ch'ils plets èn era mo plets. Decisiv è sulettamain quai che nus faschain cun els. Be, sche nus als duvrain cun saun giudizi, èn els utils. Atgnamain logic – manegia l'um dals plets, al qual in magister da matematica ha adina puspè dà da crair che patratgar logicamain possia be tgi che haja chapì la matematica ...

Pieder Caminada è mainaproject scolaziun e redactor tar la «Südostschweiz». El è creschi si a Glion en in ambient per gronda part tudestg e viva oz en il vitg rumantsch da Castrisch.

La convivenza cumpara mintgamai il glindesdi en la Südostschweiz, sin Südostschweiz.ch ed en La Quotidiana.